

Öppna jämförelser – stöd i strategisk utveckling

KONKRETA EXEMPEL FRÅN FEM LÄN

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Förord

Med den här skriften vill vi ge dig som jobbar med Öppna jämförelser inspiration att utveckla det arbetet. Vi vill lyfta fram och synliggöra de regionala stödstrukturernas möjligheter att stötta kommunerna med Öppna jämförelser. Vi vet att många kommuner efterfrågar ett mer samlat regionalt stöd för att hantera och analysera sina resultat.

Och vi vet att det alltid är bra med konkreta exempel. Här berättar fem regionala stödstrukturer om vad och hur de gjort för att stimulera kommuner och landsting att analysera sin verksamhet, lära av varandra, förbättra kvaliteten och effektivisera sitt arbete.

Du kommer att få exempel på hur man kan arbeta med den handbok i Öppna jämförelser inom socialtjänsten som finns att ladda ner från SKL:s hemsida.

Så läs och fundera på hur du och dina kollegor kan gå vidare i ert arbete. Härma och kopiera. Det är dumt att lägga resurser på att uppfinna nya hjul när det finns sådana som redan fungerar utmärkt.

Håkan Sörman, VD, SKL

Här är några av oss som jobbar med Öppna jämförelser på SKL.
Du hittar våra kontaktuppgifter på skl.se. Välkommen med feedback, frågor och funderingar.
FRÅN VÄNSTER Helena Henningson, Peter Nilsson, Björn Andersson, Johan Gjersvold och Emma Holmgren. SITTANDE Camilla Gustavsson och Mia Ledwith.

I Fyrbodal är man öppna för jämförelser

Jarmo Lahtinen och Curt Göran Krantz jobbar båda i Vänersborgs kommun. De är båda också cirkelledare för utbildning i Öppna jämförelser inom FoU Fyrbodal.

Hur har ni lagt upp utbildningen?

Vi bygger lektionerna, eller cirklarna som vi säger, på SKL:s handbok i Öppna jämförelser inom socialtjänsten. Det är fem steg i handboken, så vi har haft fem cirklar – en för varje steg. I år drar vi ner utbildningen till fyra tillfällen och tar upp handbokens inledning och steg 1 vid första lektionen.

Vi har haft ett tiotal deltagare på våra utbildningar. Grupperna bör inte vara för stora. Det ger en bra dynamik i gruppen och tid för att ta del av varandras erfarenheter.

Vad händer på en cirkel?

Varje tillfälle är en halvdag. Vi undervisar utifrån ett bildspel där vi använt en del av SKL:s bilder men fyllt på med egna exempel från vår kommun. Undervisningen bygger mycket på att få igång tankarna och få en interaktivitet med hjälp av frågor och övningar.

Vid två av tillfällena får deltagarna ta med egna siffror att jobba med. Vi har haft gott om tid för samtal och diskussioner. Och vi har faktiskt inga "läxor".

*”Öppna jämförelser
är som Higgs partikel.
Man kan förklara mycket
men inte allt med den.
Det finns mellanmännsliga
faktorer som inte beskrivs
i Öppna jämförelser.”*

Lis Palm, strateg
Fyrbodals kommunalförbund.

”Ta en indikator och jobba vidare med, så har ni i alla fall påbörjat arbetet med att använda Öppna jämförelser.”

Så vad tycker deltagarna?

Vi har fått toppenbra utvärderingar. Vi har lyssnat på deltagarnas önskemål om att vi ska ge lite mer tid för analys vid cirkeltillfällena och korta ner kursen till fyra tillfällen.

För er egen del då?

Det här är kul och uppskattat. Vi har stort stöd från cheferna på vår egen arbetsplats. Regional samverkan är viktigt och vi själva lär oss också av de andra kommunerna.

Vilken är er största utmaning?

Helt klart att nå politikerna. Vi har genomfört en två timmar lång pilotutbildning för politiker. Den ska vi utveckla – för både behov och intresse finns. Vi har också tankar på att arbeta fram något slags enkel och lättanvänt analysverktyg, som kan vara bra att ha när man arbetar med indikatorerna.

Göteborgsregionen utgår från kommunernas behov

Leena Odebo vid FoU i Väst, Göteborgsregionens kommunförbund (GR) och hennes kollegor startade 2010 ett projekt för att stödja medlemskommunerna i användandet av olika typer av Öppna jämförelser och kvalitetsregister.

Hur började allt?

Kommunerna i Göteborgsregionen ville ha stöd för att kunna hantera, analysera och använda Öppna jämförelser i sitt förbättringsarbete. Vi tog fram en vetenskaplig rapport som bland annat analyserar hur Öppna jämförelser använts i tre av våra kommuner. Vi ville helt enkelt se om och hur Öppna jämförelser kan fungera som mätare av kvalitet i vård- och omsorgsarbetet i vår region.

Är ni på rätt väg?

Ja, vi har haft samtal och diskussioner kring rapporten i våra nätverk inom regionen. Störst har intresset varit bland äldrecheferna.

Därför har vi anordnat en FoU-cirkel i Öppna jämförelser för utvecklare och chefer inom just äldreområdet. Vid det sista tillfället bjöd vi in SKL och Socialstyrelsen, vilket var kanonbra – för alla. Vi har gett ut sammanställningar av regionens resultat i Öppna jämförelser socialtjänst. De är efterfrågade av cheferna i våra kommuner. Helt klart är vi på rätt väg. Man måste bara komma ihåg att alltid utgå från behovet som finns i kommunerna.

A woman with short, wavy grey hair and red-rimmed glasses is seated in a bright red chair. She is wearing a black zip-up cardigan over a black top with a white patterned collar. Her arms are crossed over her lap. She is in a hallway with white doors and glass panels, and a warm, yellowish light is visible in the background.

”Vi vill främja ett kritiskt förhållningsätt till data och resultat samtidigt som vi stöttar kommunerna i ett kvalificerat användande av Öppna jämförelser. Rapporten har hjälpt oss att fundera på hur vi gör det arbetet.”

I Jönköping gillar man grupparbete

I vilka former arbetar ni?

Vår modell används på i stort sett alla områden inom socialtjänsten. Kommunerna samlas vid två seminarier. Vid det första går man igenom frågorna och de olika svarsalternativen i enkäten. Och vid det andra tillfället träffas man för att tolka och analysera resultaten i Öppna jämförelser. Inför det andra seminariet sammanställer vi på FoUrum våra 13 kommuners resultat i en länsrapport. Den förenklar för kommunerna att hantera resultaten. Ett nära samarbete mellan FoU-ledaren och ÖJ-samordnaren har helt klart varit nyckeln till framgång. Vi har använt befintliga chefsnätverk som mottagare av informationen.

Några lärdomar?

Vår arbetsmodell fungerar också mycket bra vid insamling av annan data. Vi har till exempel testat den på arbetsmarknadsstatistik (AME) samt för vår egen insamling av data kring ensamkommande flyktingbarn. Men kom ihåg – det måste finnas en tydlig mottagare, som exempelvis ett chefsnätverk. Och för att kommunerna ska få rätt stöd är det viktigt att kontaktpersonen, FoU-ledaren, är sakkunnig på respektive område. Utmaningen är att få arbetsättet att överleva utan ÖJ-samordnare. Det arbetet påbörjar vi under hösten 2014. Vi vill göra det möjligt för FoU-ledarna att gå igenom modellen själva.

”Det gäller att designa en arbetsmodell som gör det så enkelt som möjligt för kommunerna att använda sina resultat. Vår uppgift är därför att ordna mötesplatser för våra kommuner kring samtal om Öppna jämförelser.”

Anders Saldner, kvalitetssamordnare och Henrik Ahlgren, FoU ledare Öppna jämförelser vid FoUrum Jönköpings Regionförbund.

Från vänster: Henrik Ahlgren, Carola Walfridson, Anders Saldner, Sofia Lager Millton, Mattias Vejklint och Cecilia Strandlund

”Utmaningen är att arbeta enligt modellen inom socialtjänstens övriga områden, och att samverka i de områden där det är relevant att samverka med landstinget.”

Samverkan – vinnande koncept i glesbygds-län som Jämtland

Ingegerd Skoglund-Öhman, Marie Vackermo och Suzanne Göransson,
FoU Jämt, arbetar med utveckling på Regionförbundet Jämtlands län.

Arbete har pågått sedan 2010 med att stärka den regionala stödstrukturen för kunskapsutveckling i länet, i samverkan mellan kommunerna och landstinget. En viktig del är att systematiskt följa upp resultat som efter analys bildar grund för kvalitetsarbetet.

Sedan drygt ett år har vi i Jämtland en egen arbetsmodell för Öppna jämförelser. Den kan beskrivas som tre processer; en intern för kommuner, en landstingsintern och en gemensam. Arbetsmodellen är testad under ett år inom äldreområdet.

FAKTARUTA

Syftet med den regionala arbetsmodellen är:

- › att utgöra ett metodstöd för kommunerna och landstinget i arbetet med Öppna jämförelser
- › att utgöra ett stöd för att analysera resultaten av de indikatorer som är gemensamma för landstinget och kommunerna
- › att utgöra ett stöd för prioriteringar av utvecklingsområden där både kommunerna och landstinget är intressenter

Alla ha delat med sig av sina erfarenheter och det har skett ett stort kunskapsutbyte.

Hur fungerar den gemensamma processen?

Under det senaste året har vi haft en arbetsgrupp med representanter från våra åtta kommuner och från landstinget. Gruppen har samlats för att bland annat gå igenom strukturen för arbetet, och diskuterat enkätfrågorna för att få en gemensam tolkning.

Efter publicering av fjolårets Öppna jämförelser har gruppen träffats för att analysera resultaten och för att hitta indikatorer där man gemensamt kan jobba med förbättring. Gruppen har sammanställt analyserna och gett förslag på förbättringsområden. Sammanställningen har överlämnats till Sociala vård- och omsorgsgruppen i Jämtlands län. Där finns både politiker och tjänstemän, och sammanställningen är ett bra underlag för deras beslut kring förbättringsområden.

Vi har arbetat enligt den regionala metodhandbok som vi har tagit fram och som är tänkt att komplettera handboken i Öppna jämförelser från SKL.

Vilken effekt har ni uppnått så här långt?

Det viktiga är själva arbetsprocessen. Det vill säga att representanter från kommunerna och landstinget träffas för gemensamma genomgångar. Alla har delat med sig av sina erfarenheter och det har skett ett stort kunskapsutbyte mellan deltagarna. Med gemensam tolkning tror vi också att det blir mer kvalitetssäkrad indata. Och att ta itu med resultaten och sammanväga olika datakällor för att få helhetsgrepp är ju a och o.

Varför är kvalitetssäkring viktigt?

Utan kvalitetssäkring

Felaktig data
↓
Felaktiga slutsatser dras
↓
Felaktiga prioriteringar
↓
Felaktiga investeringar
↓
Stor kostnad utan önskade resultat

Med kvalitetssäkring

Önskade resultat i förhållande till kostnad
↑
Relevanta investeringar
↑
Korrekta prioriteringar
↑
Möjliggör att rätt slutsatser dras
↑
Kvalitetssäkrad data

”Genom att kommuner går samman i regionala utvecklingsarbeten tror vi att man kan spara resurser och avlasta socialtjänsten. En del i detta är arbetet med Öppna jämförelser. Anders Edström och Kristina Nordmark har varit våra eldsjälar i det arbetet”.

Marie Ernestad
chef för FoU Valfärd i Västerbotten.

Öppna jämförelser som stöd för strategisk utveckling i Västerbotten

Anders Edström, från Memeologen, Västerbottens läns landsting och Kristina Nordmark på FoU Välfärd, Region Västerbotten har tillsammans med SKL tagit fram den handbok som kan användas som ett analysstöd för kommunernas strategiska beslut.

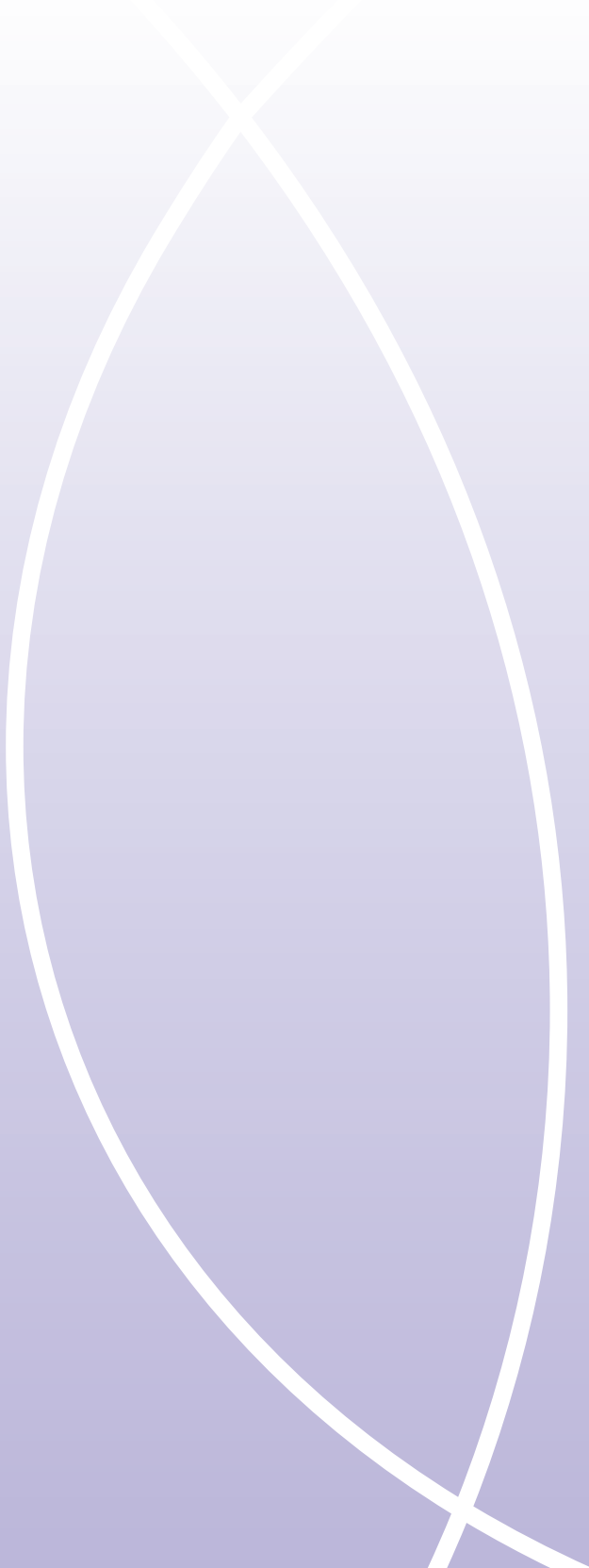
- Initiativet kom från SKL. Vi var tidigt ute att nappa på erbjudandet eftersom principen var bra och tanken att använda sig av resultaten av öppna jämförelser var underutvecklad inom kommunerna. Vi tyckte det var en bra idé, helt enkelt. Den regionala nivån vill ge stöd till kommunerna utifrån vad de efterfrågar. Intresset från kommunerna har ökat när de sett vad arbetet med Öppna jämförelser har lett till och det har känts naturligt att fortsätta erbjuda stöd.

Handboken går att
ladda ner från skl.se

Analyshandboken och de olika processtegen har baserats på vår erfarenhet av systematiskt förändringsarbete. För att hjälpa kommunerna i detta arbete har vi erbjudit direkt stöd till team för att förbättra sina resultat i Öppna jämförelser. Arbetet har inneburit att vi följt stegen i arbetsprocessen från handboken. Vi har jobbat med detta i lite olika former som till exempel heldagars arbetsmöten och kortare träffar på distans via webben.

**TIPS FRÅN ANDERS
OCH KRISTINA**

- › Använd de erfarenheter som redan är gjorda.
- › Våga jobba på distans i nätverken.
- › Lyft fram de beslutspunkter som finns i kommunens arbetsprocess.
- › Prata med kommunerna.

Upplysningar om innehållet:
Helena Henningson, helena.henningson@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2014

Bestnr: 5366

Produktion: EO

Tryck: LTAB, 2014

Socialstyrelsen och SKL har i uppdrag att ta fram Öppna jämförelser för socialtjänstens olika verksamheter. Öppna jämförelser ska kunna användas som ett av flera underlag för dialog för att förbättra socialtjänstens kvalitet, underlätta politiska beslut samt för uppföljning och utvärdering. Öppna jämförelser presenterar ingen analys av resultaten utan ska stimulera till fördjupad analys, förbättringsarbete och gemensamt lärande. De tänkta mottagarna av Öppna jämförelser är beslutsfattare på olika nivåer.

Genom en överenskommelse med regeringen stödjer SKL utvecklingen av en kunskapsbaserad socialtjänst. Framväxten av regionala stödstrukturer i alla län, är ett exempel på detta.

Beställ eller ladda ner på webbutik.skl.se

Beställningsnummer: 5366

**Sveriges
Kommuner
och Landsting**

Post: 118 82 Stockholm
Besök: Hornsgatan 20
Telefon: 08-452 70 00
www.skl.se